

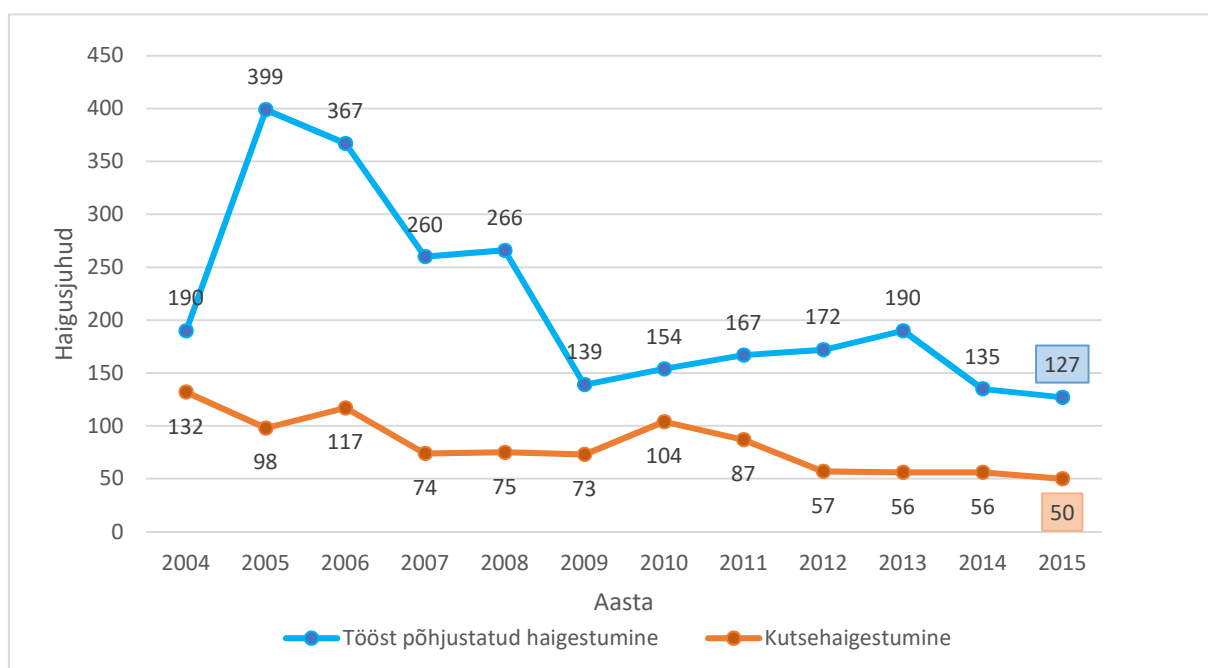
Kutsehaigestumine ja tööst põhjustatud haigestumine 2015. aastal

Töötajad puutuvad igapäevaselt kokku erinevate töökeskkonna ohuteguritega (füüsilised, füsioloogilised, bioloogilised, keemilised, psühholoogilised), mis võivad vähendada töövõimet ja tekitada erinevaid terviseprobleeme, mis kokkuvõttes diagnoositakse töötervishoiuarsti poolt tööga seotud haigusena - tööst põhjustatud haigusena või kutsehaigusena.

Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse kohaselt on **kutsehaigus** haigus, mille on põhjustanud kutsehaiguste loetelus nimetatud töökeskkonna ohutegur või töö laad. Kutsehaiguste loetelu on kehtestatud 09.05.2005 sotsiaalministri määrusega nr 66 kutsehaiguste loetelu. **Tööst põhjustatud haigus** on töökeskkonna ohuteguri põhjustatud haigus, mida ei loeta kutsehaiguseks. Seega kutsehaigus on haigus, mille puhul on tõendatud põhjuslik seos haiguse ja töökeskkonna ohuteguri vahel, mis on sellisena ka aratuntav ning tööst põhjustatud haigus on haigus, mille puhul on tõendatud põhjuslik seos haiguse ja töökeskkonna ohuteguri vahel, kuid töökeskkonna ohutegur ei ole peamine haiguse põhjustaja (haigestumist võivad lisaks töökeskkonnale mõjutada ka teised tegurid).

Töötajate tervisekontrolli kord on kehtestatud sotsiaalministri määrusega 24.04.2003 nr 74 töötajate tervisekontrolli kord. Töötaja tervisekontroll algab esmase tervisekontrolliga tööle asumise esimese kuu jooksul ning edaspidi töötervishoiuarsti näidatud ajavahemiku järel, kuid mitte harvem kui üks kord kolme aasta jooksul. Töötaja suunab tervisekontrollile tema praegune tööandja lähtudes töökeskkonna riskianalüüsist.

2015. aastal diagnoositi kutsehaigestumine 50 isikul ja tööst põhjustatud haigestumine 127 isikul (joonis 1). Tööst põhjustatud haigestumine registreeriti kokku küll 128 korral, kuid ühel juhul oli tegu korduvekspertisiisiga, mis kinnitas juba varasemal aastal registreeritud haigestumist.

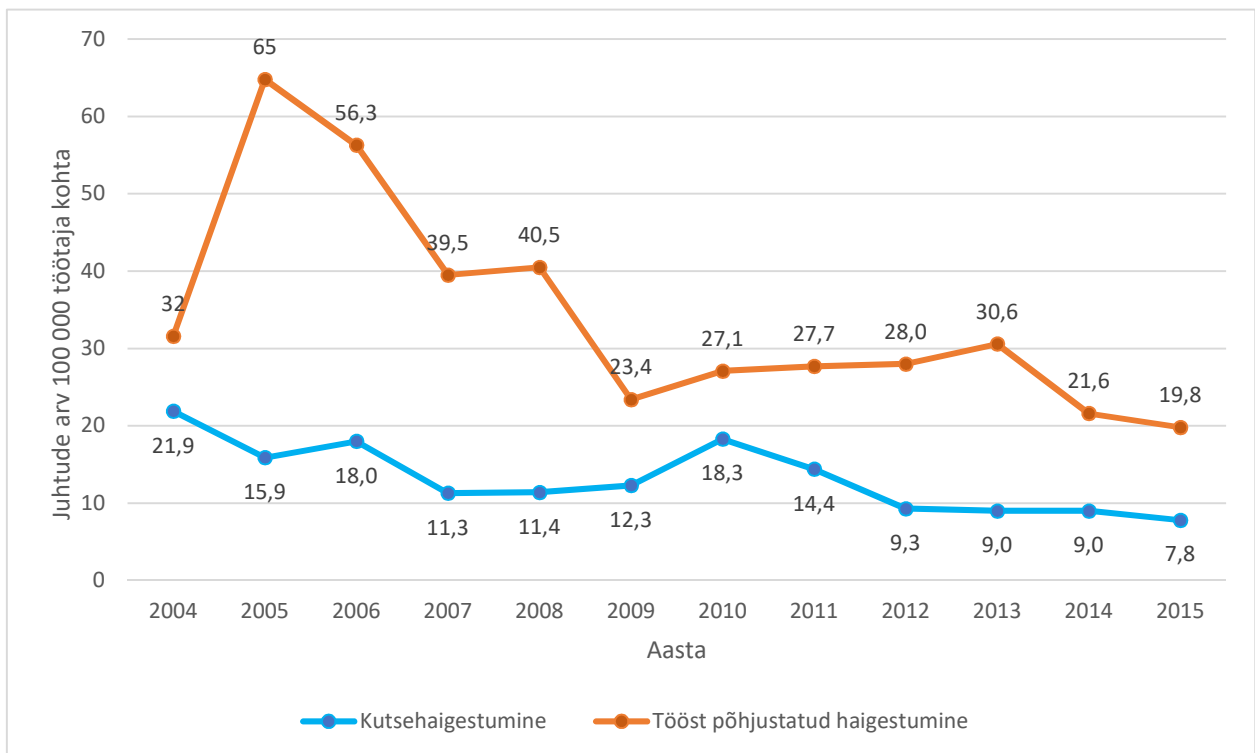
Joonis 1. Kutsehaigestumine ja tööst põhjustatud haigestumine 2004-2015.

Eelnevate aastatega võrreldes on nii kutsehaigestumiste kui tööst põhjustatud haigestumiste arv vähenenud. Töötajate haigestumiste arvu kõikumine aastate lõikes võib olla tingitud erinevatest põhjustest: töötajate perioodiliste tervisekontrollide läbiviimise sagedus (tervisekontroll jäetakse sageli korraldamata), töötajad ei pruugi soovida kutsehaiguse või tööst põhjustatud haiguse diagnoosimist (kartus kaotada töö) jm.

Tööandja on kohustatud korraldama töökeskkonna riskianalüüsi, mille käigus selgitatakse välja töökeskkonna ohutegurid, mõõdetakse vajaduse korral nende parameetrid ning hinnatakse riske töötaja tervisele ja ohutusele, arvestades tema ealisi ja soolisi iseärasusi ning töökohtade ja töövahendite kasutamisega ja töökorraldusega seotud riske.

Järelevalve tulemuste põhjal saab öelda, et töötajate haigestumise vähenemise põhjuseks ei saa pidada töökeskkonna parenemist. Töökeskkonna riskianalüüsi korraldamine on läbi aastate olnud üheks suurimaks probleemiks (riskianalüüs puudub täielikult, on puudulikult korraldatud või vajab täiendamist, sest ettevõtte töökeskkond on muutunud)¹.

2015. aastal registreeriti 100 000 töötaja kohta 7,8 kutsehaigusjuhtu ja 19,8 tööst põhjustatud haigusjuhtu (joonis 2).

Joonis 2. Haigusjuhud 100 000 töötaja kohta aastatel 2004-2015.

Statistikaameti andmetel oli 2015. aastal tööga hõivatud 640 900 inimest kõikidel tegevusaladel (EMTAK 2008 järgi tegevusalad) kokku vanuses 15-74 eluaastat.

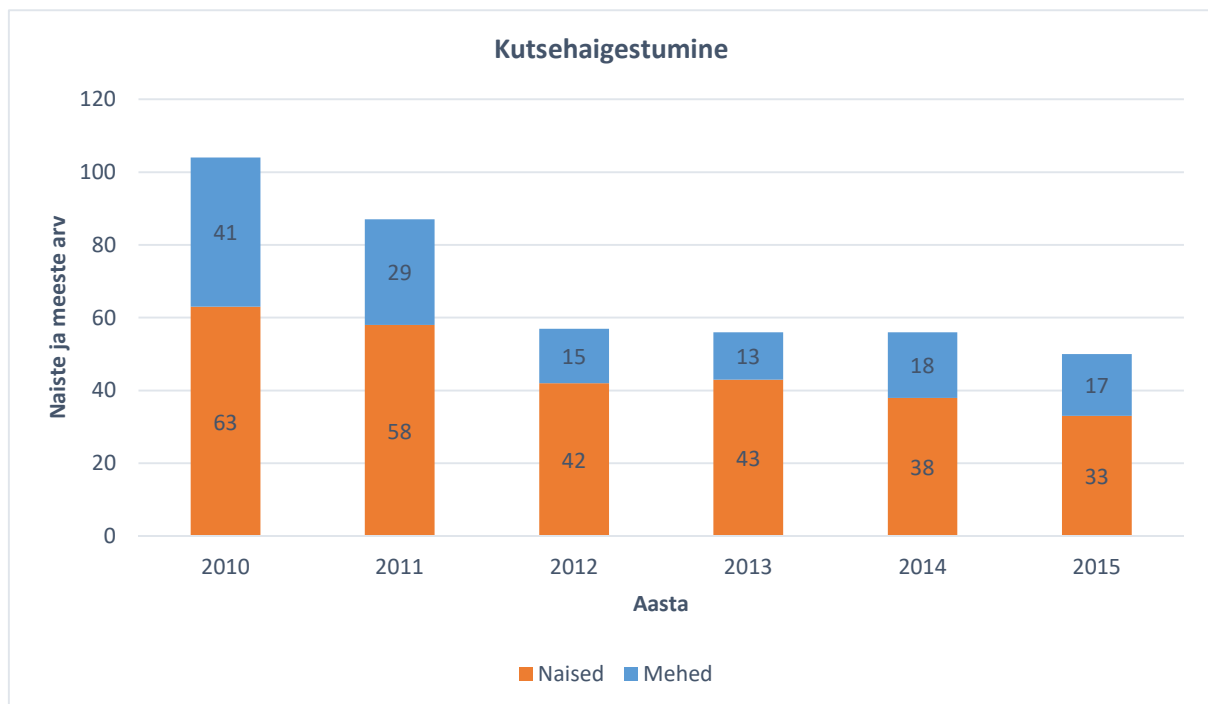
¹ Töökeskkond 2015 (Tööinspeksioon).

http://www.ti.ee/fileadmin/user_upload/failid/dokumendid/Meedia_ja_statistika/Toeokeskkonna_uelevaated/2015/tookeskkonna_ylevaade_2015.pdf

Kutsehaigestumine 2015. aastal

Kutsehaigus diagnoositi kokku 50 isikul, nendest 33 olid naised (66%) ja 17 mehed (34%). Haigestunute keskmine vanus oli 53,1 eluaastat, neist meestel 56,2 ja naistel 53,1 eluaastat. Noorim isik, kellel kutsehaigus diagnoositi, oli 28-aastane. Kutsehaigete arv alla 30-aastate hulgas vähenes - kui 2014. aastal oli neli kutsehaiget 30-ndates eluaastates, siis 2015. aastal oli selles vanusegrupis üks kutsehaige.

Naistel diagnoositakse kutsehaigus sagedamini. Kui vaadelda kuuel viimasel aastal meeste ja naiste osakaalu kutsehaigestumisel, siis kutsehaigete hulgas on mehi igal aastal olnud alla 40% ning naised üle 60% (joonis 3).

Joonis 3. Naiste ja meeste arv kutsehaigestumisel aastatel 2010-2015.

Ametialade lõikes diagnoositi kutsehaigestumine eelkõige oskus- ja käsitöötajate hulgas, järgnesid teenindustöötajad, seadme- ja masinaoperaatorid. Naiste ja meeste kutsehaigestumist põhjustasid jätkuvalt kõige rohkem füsioloogilised ohutegurid: korduvad ja ühetaolised liigutused (jõu rakendamine), töoasendid (sundasendid), raskuste käsitsi teisaldamine ja raske füüsiline töö. Peamiselt olid vaevused seotud õlapiirkonna, käte ja seljaga.

Järgnesid keemiliste ohutegurite poolt põhjustatud haigestumised. Eraldi saab välja tuua, et eelkõige diagnoositi keemiliste ohutegurite poolt põhjustatud haigestumisi naistel (viis juhtumit). Füüsilikest ohuteguritest olid töökeskkonnas mõjutatud mehed – kaks meest haigestus müra tõttu ning vibratsioon põhjustas haigestumise kahel mehel. Bioloogilistest ohuteguritest põhjustatud kutsehaigestumisi 2015. aastal ei registreeritud.

Kokku diagnoositi 2015. aastal 50 isikul 158 haigust, see tähendab, et ühel isikul oli üldjuhul mitu kutsehaiguse diagnoosi (tabel 1).

Tabel 1. Diagnooside jaotumine ja juhtude arv

Diagnooside arv	Juhtude arv	Diagnoosid kokku
1	10	10
2	6	12
3	16	48
4	6	24
5	8	40
6	4	24
Kokku:		50
		158

Töötervishoiuarstide poolt töötajatel 2015. aastal diagnoositud kutsehaigused on esitatud tabelis 2.

Tabel 2. Kutsehaiguste diagnoosid 10. rahvusvahelise haiguste klassifikatsiooni (RHK-10) koodide järgi

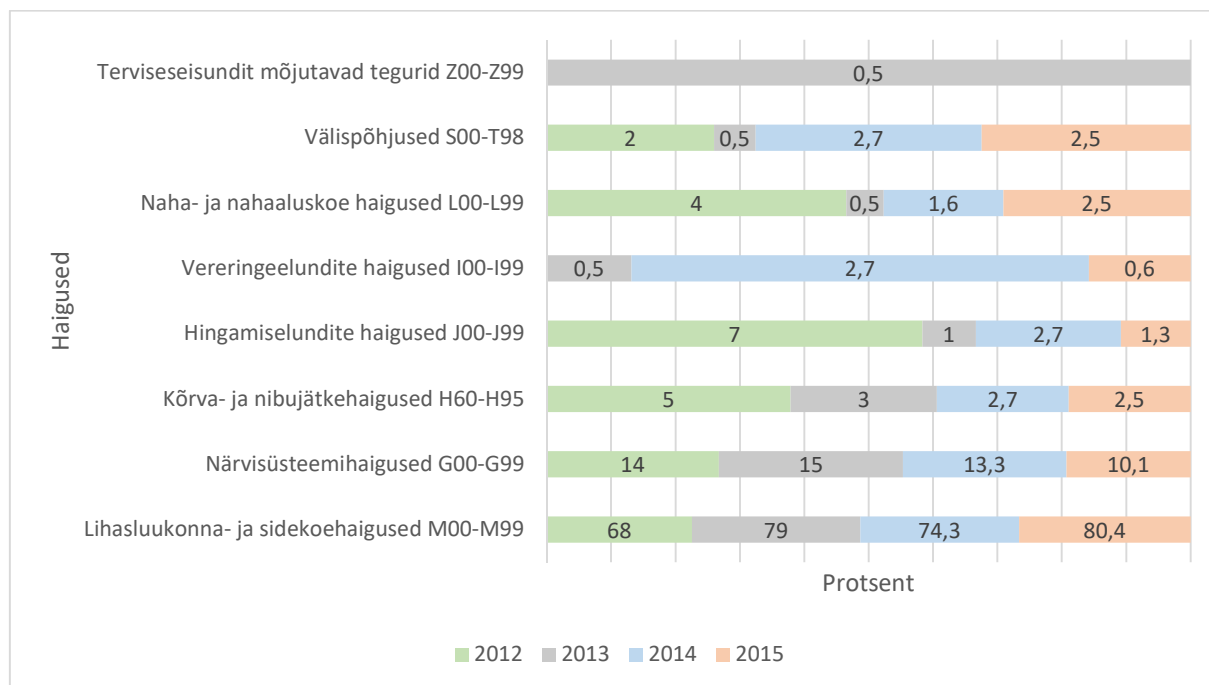
Diagnoos	RHK-10 kood	Diagnooside arv
Närvisüsteemihaigused	G00-G99	Kokku 16
Karpaaltunneli sündroom	G56.0	15
Küünarluu- ehk ulnaarnärvi kahjustus	G56.2	1
Kõrva- ja nibujätkehaigused	H60-H95	Kokku 4
Müratekkene kuulmisnõrkus	H83.3	4
Vereringeelundite haigused	I00-I99	Kokku 1
Raynaud' sündroom	I73.0	1
Hingamiselundite haigused	J00-J99	Kokku 2
Bronhiaalastma	J45.0	1
Raudtolmustus ehk sideroos	J63.4	1
Naha- ja nahaaluskoe haigused	L00-L99	Kokku 4
Liimainete põhjustatud allergiline kontaktdermatiit	L23.1	1
Muude toimurite põhjustatud allergiline kontaktdermatiit	L23.8	3

Lihaskonna- ja sidekoehaigused	M00-M99	Kokku 127
Rakenduse, ülepingutuse ja survega seotud pehmete kudede muud haigusseisundid	M70.8	30
Külgmine põndapealispõletik ehk lateraalne epikondüliit	M77.1	19
Õlavarre pöörajahaste kõõluskätise sündroom	M75.1	20
Liigesevalu	M25.5	13
Keskmine põndapealispõletik ehk mediaalne epikondüliit	M77.0	9
Sidemete ehk ligamentide haigusseisundid	M24.2	12
Muud polüartroosid	M15.8	3
Nimmevalu	M54.5	2
Muud sünoviaalkesta- ja kõõlusetupepõletikud	M65.8	6
Kakspealihase kõõlusepõletik ehk tendiniit	M75.2	1
Nimme ja muude lülivaheketaste haigusseisundid radikulopaatiaga	M51.1	1
Kodartuu tikkeljätke kõõlusetupepõletik [de Quervain]	M65.4	1
Õlalimapaunapõletik ehk –bursiit	M75.5	2
Muud entesopaatid	M77	3
Sünoviaalkesta ja kõõluse muud täpsustatud haigusseisundid	M24.1	1
Liigesekehre muud haigusseisundid	M19.8	2
Liigese muud täpsustatud haigusseisundid	M25.8	1
Plõksuv sõrm	M65.3	1
Vigastused, mürgistused ja teavad muud välispõhjuste toime tagajärjed	S00-T98	Kokku 4
Vibratsiooni toime	T75.2	2
Randmedistorsioon ja -distensioon [-nikastus] ja -venitus	S63.5	2

2015. aastal diagnoositi kutsehaigetel enim lihaskonna- ja sidekoehaiguseid, sellest haigusgrupist diagnoositi enim rakenduse, ülepingutusega ja survega seotud pehmete kudede haigusseisundeid, külgmist põndapealispõletikku, õlavarre pöörajahaste kõõluskätise sündroomi, liigesevalu ja sidemete haigusseisundeid. Järgnesid närvisüsteemihaigused, mille korral diagnoositi kõige rohkem karpaauneli sündroomi. Kõrva- ja nibujätkehaigustest

diagnoositi müratekkelist kuulmisnõrkust ning naha- ja nahaaluskoe haigustest allergilist kontaktdermatiiti.

Kui vaadelda töötajate haigestumist aastate lõikes, siis on töötajatel kõige enam diagnoositud lihaskonna- ja sidekoehaiguseid, järgnevad närvisüsteemihaigused ning kõrva- ja nibujätkehaigused (joonis 4).

Joonis 4. Kutsehaiguste osakaalud aastatel 2012-2015.

Selgitus: jaotis Z00-Z99 on ette nähtud juhtudeks, kui "diagnoosi" või "probleemina" märgitakse muud olukorrad kui jaotistes A00-Y89 klassifitseeritavad haigused, vigastused või välispõhjused.

Lihaskonna- ja sidekoehaigused on peamised esmase püsiva töövõimetuse põhjustajad – 2015. aastal diagnoositi meestel ja naistel kokku 3532 (meestel 1548 ja naistel 1984) lihaskonna- ja sidekoehaigust². Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse alusel on füsioloogilised ohutegurid füüsilise töö raskus, sama tüüpi liigutuste kordumine ning üleväsimust põhjustavad sundasendid ja -liigutused töös ning muud samalaadsed tegurid, mis võivad aja jooksul viia tervisekahjustuseni. Enamus tööga seotud haigusi on põhjustatud füsioloogilistest ohuteguritest, seega on oluline, et tööandjad pööraksid töökeskkonnas suuremat tähelepanu füsioloogilistele ohutegurite ennetusmeetmetele – igasugune ennetustegevus peaks muuhulgas sisaldama ka koostööd töötajaga.

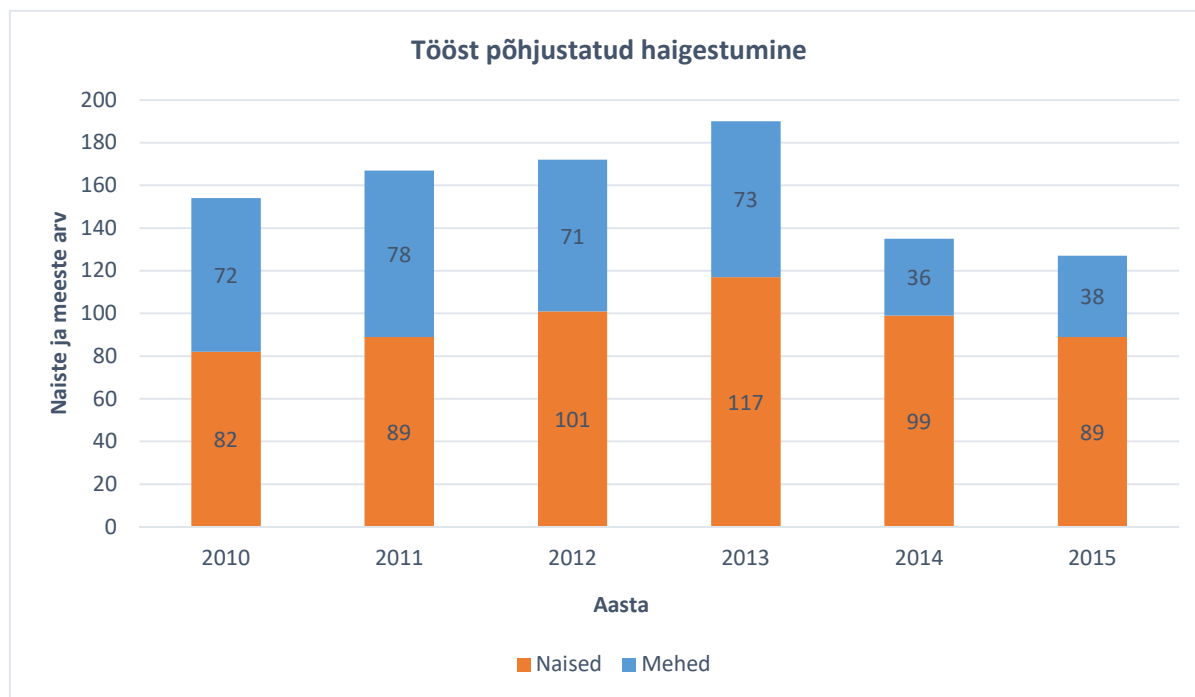
Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse alusel peab tööandja töötaja füüsilise ja vaimse ülekoormuse vältimiseks kohandama töö töötajale võimalikult sobivaks. Töökoha kujundamisel ja töö korraldamisel peab arvestama töötaja kehalisi, vaimseid, soolisi ja ealisi iseärasusi, tema töövõime muutumist tööpäeva või vahetuse jooksul ning võimalikku pikaajalist üksinda töötamist. Suure füüsilise või vaimse töökoormuse, pikaajalises sundasendis töötamise või monotoonse töö puhul peab tööandja võimaldama tööpäeva või töövahetuse jooksul töötajale tööpäeva hulka arvatavad vaheajad.

² Statistikaamet THV07 – esmane püsiv töövõimehaigus, vanuserühma ja soo järgi.

Tööst põhjustatud haigestumine

2015. aastal diagnoositi tööst põhjustatud haigestumine 38 mehel (30%) ja 89 naisel (70%). Haigestunute keskmine vanus oli 50,3 eluaastat, neist meestel 50,3 eluaastat ja naistel 50,4 eluaastat. Noorimad isikud, kellel diagnoositi tööst põhjustatud haigestumine olid vanuses 21-29 (neli isikut). Aastal 2015 tõusis 30-ndates eluaastates töötajate haigestumine – kui 2014. aastal oli selles vanusegrupis seitse isikut, siis 2015. aastal oli haigestunute arv üheksa.

Tööst põhjustatud haigestumine diagnoositakse sagedamini naistel (joonis 5).

Joonis 5. Naiste ja meeste arv tööst põhjustatud haiguse korral (2010-2015).

Tööst põhjustatud haigestumine diagnoositi eelkõige kokkadel, müüjatel, õmblejatel, seadme- ja masinaoperaatoritel, laotöötajatel, lukkseppadel, keevitajatel, paar haigestumist diagnoositi ka meditsiinitöötajate hulgas ning üksikutel juhtudel registreeriti haigestumine traktoristil, bussijuhil, lüpsjal, teetöölisel.

Töötervishoiuarstide poolt diagnoositi 2015. aastal 127 isikul kokku 290 haigust (tabel 3).

Tabel 3. Tööst põhjustatud haiguste diagnoosid rahvusvahelise haiguste klassifikatsiooni (RHK-10) koodide järgi.

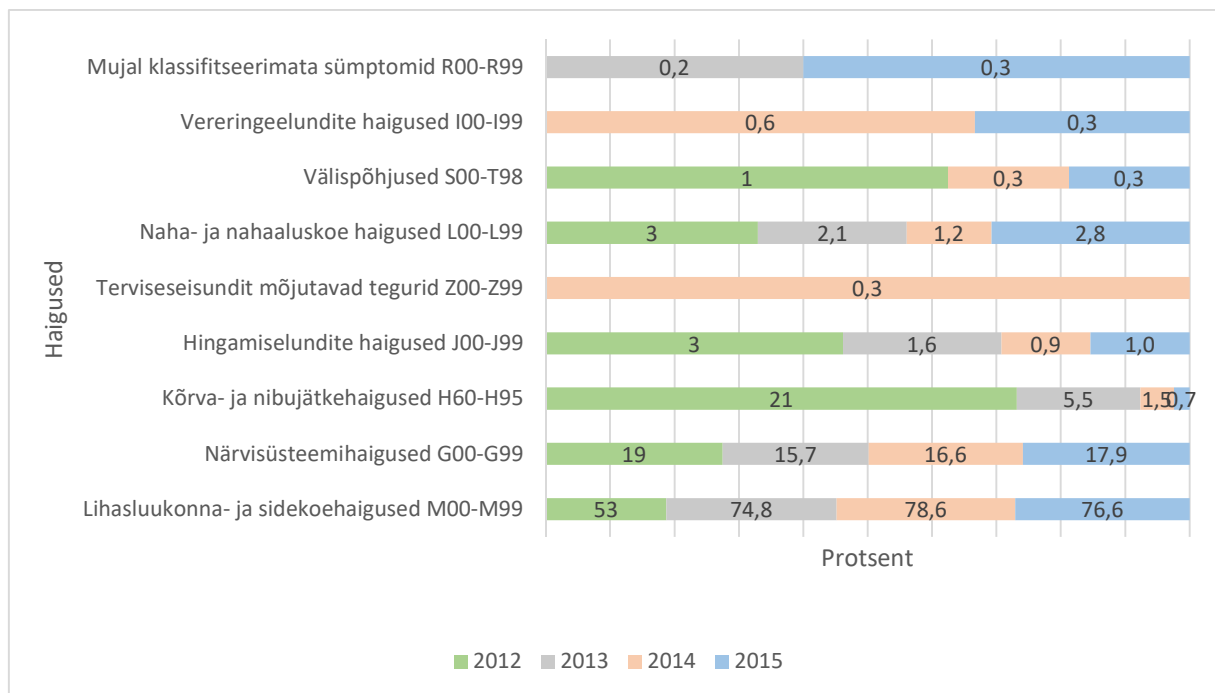
Diagnoos	RHK-10 kood	Diagnooside arv
Närvisüsteemihäigused	G00-G99	Kokku 52
Karpaaltunneli sündroom	G56.0	45
Küünarluu- ehk ulnaarnärvi kahjustus	G56.2	6
Õlavarrepõimiku haigusseisundid	G54.0	1

Kõrva- ja nibujätkehaigused	H60-H95	Kokku 2
Sarvkestamembraanide muutused	H18.3	1
Muu keratiit	H16.8	1
Vereringeelundite haigused	I00-I99	Kokku 1
Raynaud' sündroom	I73.0	1
Hingamiselundite haigused	J00-J99	Kokku 3
Täpsustamata astma	J45.9	2
Täpsustamata orgaaniliste tolmu põhjustatud allergiline pneumoniit	J67.9	1
Naha- ja nahaaluskoe haigused	L00-L99	Kokku 8
Värvainete põhjustatud allergiline kontaktdermatiit	L23.4	1
Muude kemikaalide põhjustatud allergiline kontaktdermatiit	L23.5	3
Muude toimurite põhjustatud allergiline kontaktdermatiit	L23.8	3
Muude kemikaalide põhjustatud ärritav kontaktdermatiit	L24.5	1
Lihaskonna- ja sidekoehaigused	M00-M99	Kokku 222
Rakenduse, ülepingutuse ja survega seotud pehmete kudede muud haigusseisundid	M70.8	64
Külgmine põndapealispõletik ehk lateraalne epikondüliit	M77.1	29
Õlavarre pöörajahaste kõõluskätise sündroom	M75.1	27
Liigesevalu	M25.5	37
Nimmevalu	M54.5	17
Keskmine põndapealispõletik ehk mediaalne epikondüliit	M77.0	9
Sidemete ehk ligamentide haigusseisundid	M24.2	6
Muud polüartroosid	M15.8	4
Nimme ja muude lülivaheketaste haigusseisundid radikulopaatiaga	M51.1	4
Muud entesopaatid	M77	5
Lülivaheketta muud täpsustatud haigusseisundid	M51.8	1
Muud sünoviaalkesta- ja kõõlusetupepõletikud	M65.8	3

Lihasevalu ehk müalgia	M79.1	1
Kodarлуу тиккелжätke kõõlusetupepõletik [de Quervain]	M65.4	2
Sünoviaalkesta ja kõõluse täpsustamata haigusseisund	M.67.9	1
Plõksuv sõrm	M65.3	2
Dorsalgia ehk seljavalu	M54	3
Õlakahjustused	M75	1
Kaelavalu ehk tservikalgia	M54.2	2
Rakenduse, ülepingutuse ja survega seotud pehmete kudede täpsustamata haigusseisund	M70.9	1
Fibroplastilised haigusseisundid	M72	1
Liigese muud täpsustatud haigusseisundid	M25.8	1
Õlalimapaunapõletik ehk –bursiit	M75.5	1
Vigastused, mürgistused ja teatavad muud välispõhjuste toime tagajärjed	S00-T98	Kokku 1
Sõrmesidemete traumarebend kämbla-sõrmelüli ja käe sõrmelülide vaheliigeste ulatuses	S63.4	1
Mujal klassifitseerimata sümptomid, tunnused ja kliiniliste ning laboratoorsete leidude hälbed	R00-R99	Kokku 1
Häälepuue ehk düsfoonia	R49.0	1

Tööst põhjustatud haigestumisi põhjustasid eelkõige füsioloogilised ohutegurid: raskuste käsitsi teisaldamine, korduvad ja ühetaolised liigutused, tööasendid (sundasendid) ja raske füüsiline töö. Töötajatel diagnoositi tööst põhjustatud haigestumise korral enim rakenduse, ülepingutuse ja survega seotud pehmete kudede muud haigusseisundid, karpaaltunneli sündroomi, liigesevalu, lateraalselt epikondüliiti, õlavarre pöörajahaste kõõluskätise sündroomi ja nimmevalu.

Tööst põhjustatud haiguste osakaalud aastatel 2012-2015 on esitatud joonisel 6.

Joonis 6. Tööst põhjustatud haiguste osakaalud aastatel 2012-2015.

Selgitus:

Jaotis R00-R99 sisaldab laboratoorsete, kliiniliste või muude uuringutega tuvastatud sümptomeid, tunnuseid ja ebanormaalsusi ning ebamääraseid haigusseisundeid, millele ei saa panna mujal klassifitseeritud diagnoosi.

Jaotis Z00-Z99 on ette nähtud juhtudeks, kui "diagnoosi" või "probleemina" märgitakse muud olukorrad kui jaotistes A00-Y89 klassifitseeritavad haigused, vigastused või välispõhjused.

Aastatel 2012-2015 on tööst põhjustatud haigestumise korral töötajatel enim diagnoositud lihaskonna- ja sidekoehaiguseid, närvisüsteemihaiguseid ning kõrva- ja nibujätkehaiguseid.